basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

REKENINGKUNDE V2

MODEL JUNIE 2019

GRAAD 11

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 150

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde-item-strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbelpenalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. besonderhede) is slegs van toepassing indien die kandidaat punte vir die bedrae vir daardie item verdien het.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien die antwoord verkeerd is, sien die bewerkings na wat gegee is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie). Let wel: As syfers aangedui in memo vir komponente of bewerkings, dra dit nie die metodepunt vir die finale antwoord ook nie.
5. Tensy anders aangedui, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. As geen + of – teken of hakie gegee is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui, ken deelpunte toe om tussen die gehalte van kandidate se antwoorde te onderskei.
7. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie 'n finale negatiewe syfer wees nie.
8. Waar metodepunte vir die bewerking toegeken word, moet die nasiener die redelikheid van die antwoord ondersoek en ten minste een deel moet reg voor die punt toegeken word.
9. Bewerking beteken kontroleer bewerking. Een deel korrek beteken bewerking en een deel korrek. Let wel: kontroleer bewerking moet +, -, x, ÷, wees of per memo.
10. By berekeninge moenie punte toeken as die teller en noemer omgeruil is nie – dit is ook van toepassing op verhoudings.
11. Wanneer metodepunte toegeken word, maak seker dat kandidate nie volpunte kry vir enige item wat foutief is nie, ten minste gedeeltelik. Dui aan met 'n ☒.
12. Wees bedag daarop dat kandidate geldige alternatiewe buite die memorandum verskaf…
13. Kodes: f = vreemde item; p = plasing/aanbieding.

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 10 bladsye.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 3: KOSTEREKENINGKUNDE (40 punte; 35 minute)

1.1.1 **Bereken die direkte arbeidskoste.**

7 x 1 240 x R45 = R390 600✓✓
7 x 365 x 90 = R229 950✓✓
5% of R390 600 = R 19 530☑ sien normale loon
1% of R390 600 = R 3 906☑ sien normale loon
R643 986 ☑ een deel korrek

7

1.1.2(a) **ALGEMENE GROOTBOEK VAN EKURHULENI BOUERS**
GRONDSTOFVOORRAADREKENING

2018 Mrt.	1	Saldo	a/b	✓35 250	2019 Feb.	28	Krediteurekontrole		✓9 600
2019 Feb.	28	Krediteurekontrole		✓788 400			Goedere-in-bewerking/ Grondstof uitgereik/ Direkte mat.koste		☑785 485
		Bank		✓23 230			Saldo	o/d	✓ 51 795
				846 880					846 880
		Saldo #	a/b	✓51 795					

7

1.1.2(b) **FABRIEKSBOKOSTEREKENING**

2019 Feb.	**28**	**Fabriek Diverse Uitgawes**		**88 690**	2019 Feb.	28	Goedere-in-bewerking		☑636 225
		Verbruiksgoedere koste (75 750 – 15 900)		✓✓59 850					
		Indirekte arbeidskoste		✓91 000					
		Huuruitgawe (329 000 x 4/7)		✓☑188 000 Een deel korrek					
		Water & Elektrisiteit		✓✓152 685					
		Versekering		✓✓56 000					
				636 225					636 225

10

1.2.1 **Verwys na Inligting A en bereken die bedrae wat deur (a) en (b) aangedui word.**

Administrasiekoste

14 x 24 960 = 349 440 ✓✓

Direkte materiaalkoste

$\frac{748\,800}{24\,960}$ = R30 ✓✓

4

1.2.2 **Bereken die gelykbreekpunt vir die finansiële jaar geëindig 30 Junie 2019.**

sien .1.1 1 248 000 1 punt en een metodepunt

$\frac{349\,440\ ☑ + 898\,560✓}{184✓ – (56 + 46 + 30)\ ☑}$ een deel korrek sien 1.2.1

= 24 000 eenhede ☑ een deel korrek

5

1.2.3 **Lewer kommentaar oor of die besigheid met die gelykbreekpunt tevrede moet wees. Haal relevante syfers in jou kommentaar aan.**

Verduideliking ✓✓ ✓✓ Syfers ✓ ✓
Moet verwys na GBP & produksie. Een punt vir onvolledige/onduidelike verduideliking

Gelykbreekpunt is 24 000 terwyl die aantal eenhede vervaardig 24 960 is, dus het die onderneming 'n wins gemaak.

Die gelykbreek het van 11 800 tot 24 000 (met 12 200 eenhede) vermeerder
OF
Eenhede vervaardig en verkoop, vermeerder van 23 600 tot 24 960 (met 1 360 eenhede)

6

1.2.4 **Gee 'n geldige rede vir die verandering in die direkte materiaalkoste per eenheid.**

Enige een geldige rede ✓

Goedkoper verskaffers
Minder vermorsing
Koop in grootmaat aan
Onderhandel vir afslag

1

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 2: VERSOENINGS (60 punte; 45 minute)

2.1 **Skryf die ontbrekende woord(e) neer.**

2.1.1	Debiet	✓
2.1.2	Debiet	✓
2.1.3	Bankversoeningstaat	✓

3

2.2.1 **KONTANTONTVANGSTEJOERNAAL VAN LIMPOPO WINKELS – MEI 2019**

Dok	Dag	Besonderhede	Bank	Diverse rekeninge	
				Bedrag	Besonderhede
	31	**Totaal**	**217 280**	**217 280**	
B/S		Mbali Bloemiste	3 160✓	3 160✓	Huurinkomste
B/S		Mvela Bank	400✓	400✓	Rente-inkomste
1466		Phelang Skool	1 400✓	1 400✓	Skenkings ✓
B/S		Phakama Winkels	7 600✓	7 600✓	Krediteure-kontrole
			229 840☑		

Een deel korrek

9

KONTANTBETALINGSJOERNAAL VAN LIMPOPO WINKELS – MEI 2019

Dok	Dag	Besonderhede	Bank	Diverse rekeninge	
				Bedrag	Besonderhede
	31	**Totaal**	**245 160**	**245 160**	
B/S		A Mhlambi	5 480✓	5 480✓	Debiteure-kontrole
B/S		Mvela Bank	760✓	760✓	Bankkoste
B/S		Mvela Bank	560✓	560✓	Rente op oor-trokke bank
B/S		Bophirima Bank	920✓	920✓	Krediteure-kontrole
1412		Nkumane Handelaars	450✓	450✓	Krediteure-kontrole
1506		Manda Weeshuis	10 000✓	10 000✓	Skenkings
			263 330☑		

Een deel korrek

13

2.2.2 **Bereken die korrekte bankrekening saldo op 31 Mei 2019.**

12 000✓✓☑ + 229 840☑ – 263 330 ☑ = 21 490 ☑ bewerking een deel korrek

6

2.2.3 **BANKVERSOENINGSTAAT VAN LIMPOPO WINKELS – MEI 2019**

	Debiet	Krediet
Dt-saldo volgens Bankstaat	8 290☑	
Krediteer uitstaande deposito		43 040 ✓
Debiteer uitstaande tjeks		
Nr. 1482	20 480✓	
1498	3 560✓	
1438	22 200✓	
1506	10 000✓	
Kredietsaldo volgens bankrekening		21 490☑
Beide syfers	64 530☑	64 530

8

2.3 **Met verwysing na tjek 1466, stel TWEE moontlike maniere voor waarop probleme van dié aard in die toekoms oorbrug kan word.**

Moontlike antwoorde ✓ ✓

- Betaal deur middel elektroniese fondsoordrag
- Kruis die tjek
- Dring aan op 'n kwitansie
- Teken vir die ontvangs van tjek

2

2.4.1 **KREDITEUREVERSOENING**

	Krediteuregrootboek van Gauteng Winkels	Rekeningstaat ontvang vanaf Middle Verskafffers
Saldo	**57 135**	**55 800**
(i)	✓+ 540	
(ii)		(-1 350 een punt -1 350 een punt) ✓✓– 2 700
(iii)	✓✓+ 825	
(iv)	✓– 5 550	
(v)	✓– 1 200	
(vi)		✓–14 400
(vii)	✓✓+ 1 560	
(viii)		✓– 6 900
		✓– 690
		✓+ 22 200
	*☑53 310	*☑53 310

*☑ bewerking een deel korrek
-1 per reël indien dit in beide rekeninge verskyn maksimum (-3)

15

2.4.2 **Verduidelik TWEE interne beheermaatreëls wat die besigheid kan gebruik om te voorkom dat soortgelyke insidente in die toekoms plaasvind.**

Enige TWEE maatreëls ✓✓ ✓✓

Verdeling van pligte/Rotasie van pligte
Behoorlike magtiging/goedkeuring
Vergelyk faktuur met voorraad ontvang

4

TOTALE PUNTE
60

VRAAG 3: VASTE BATES EN PROBLEEMOPLOSSING (25 punte; 20 minute)

3.1 BATEVERKOPEREKENING

Junie	30	Toerusting ✓		✓ 79 200	Junie	30	Opgehoopte waardevermind. op toerusting ✓		✓✓ 15 840
							*Bank/Ace Versekeraars/ Versekeringseis/ Debiteure ✓		✓ 30 000
							*Verlies op diefstal/diefstal van bates ✓		✓☑ 33 360
				79 200					79 200

*Indien die twee inskrywings gekombineer word om die versekeringseis/debiteur/verlies of die Diefstalrekening/Afwagtings gedebiteur is, dan 2 punte vir die relevante besonderhede en 3 punte vir R63 360

10

3.2

Watter raad sal jy aan Di gee? Verduidelik EEN punt.

Enige een geldige punt wat eties is, bv. ✓✓

- Sy moet die moreel en eties korrekte stappe doen – raai Mike aan om nie die versekeringseis in te dien nie.
- Gee raad/Vind uit of Milly van Mike se oneerlikheid weet – beïnvloed die vennote se verhouding in die besigheid.
- Oorweeg fluitjieblaaskwessies – bv. moet sy eers met Mike praat/lig die vennoot of die versekeringsmaatskappy in

2

3.3

Mike het 'n gedeelte van die perseel teen kosprys verkoop om hulle kontantvloeiprobleme op te los. Milly stem nie hiermee saam nie. Gee TWEE redes waarom jy Milly se mening ondersteun.

Enige TWEE geldige redes ✓✓

REDE 1:

- Dit sal in die toekoms die bedryfsaktiwiteite van die besigheid affekteer.

REDE 2:

- Eiendom is 'n groeiende belegging wat in die toekoms sal toeneem
- Hulle moes dit teen baie meer as kosprys/markwaarde verkoop het.
- Hulle moes liewer die eiendom gehou het en 'n verbandlening teen die eiendom aangegaan het.

2

3.4 **Verduidelik waarom afleweringsvoertuig 2 teen 'n boekwaarde van R1,00 (een rand) getoon word.**

Deelpunte kan toegeken word ✓✓

- Die afleweringsvoertuig is baie oud en is ten volle gedepresieer maar die onderneming moet dit teen 'n waarde in die boeke toon.
- Die voertuig word steeds gebruik en het nog nie die einde van sy lewensduur bereik nie alhoewel dit ten volle gedepresieer is.

Moenie opgehoopte waardevermindering van R143 999 as 'n antwoord aanvaar nie.

2

3.5 **Identifiseer en verduidelik EEN groot probleem met elke afleweringsvoertuig of die bestuurder daarvan. Haal syfers uit die inligting aan om jou antwoord te ondersteun. Gee 'n geldige oplossing vir elke probleem.**

AFLEWERINGSVOERTUIG 1:	
Verduidelik een probleem Geldige probleem✓ Bedrag ✓	• Die bestuurder was lui/het nie hard gewerk nie – het slegs 280 aflewerings in die jaar gemaak. • Die bestuurder is te veel afwesig – 50 dae weg van werk af. • Die voertuig word nie genoeg benut nie – het net 10% van die aflewerings gemaak tog het dit die laagste bedryfskoste (R1,30). • Die bestuurder word dieselfde salaris as die ander bestuurders betaal ten spyte daarvan dat hy slegs 10% van die werk doen. • Gebrek aan interne beheer/Hierdie voertuig word teen 'n verlies bedryf – inkomste R70 000 min uitgawes R88 400 = R18 400 verlies.
Gee een oplossing Oplossing wat verband hou met probleem✓	• Betaal bestuurders per aflewering – dit sal hulle aanmoedig om harder te werk. • Ken hierdie voertuig aan die besigste bestuurder toe.

AFLEWERINGSVOERTUIG 2:	
Verduidelik een probleem ✓✓	• Hierdie bestuurder het te hard gewerk – het 8 aflewerings per dag gedoen (2100 / 260). • Hierdie voertuig is oud/het die hoogste bedryfskoste tog word dit vir 2 100 van die 3 680 aflewerings gebruik.
Gee een oplossing✓ Oplossing wat verband hou met probleem✓	• Ken hierdie voertuig toe aan die ledigste bestuurder. • Beperk gebruik van hierdie voertuig.

AFLEWERIN SVOERTUIG 3:	
Verduidelik een probleem ✓✓	• Die bestuurder het bedrog gepleeg – gelde ingevorder, is R50 000 kort/te min (R325 000 – R275 000).
Gee een oplossing✓	• Doen 'n interne oudit van gelde ingevorder. • Ondersoek hierdie bestuurder.

9

TOTALE PUNTE
25

VRAAG 4: BEHEER OOR BEDRYFSKAPITAAL (25 punte, 20 minute)

4.1 Bereken die volgende ontbrekende finansiële aanwysers vir 2019:

4.1.1 Bedryfsuitgawes op verkope

$$\frac{645\,000\ \checkmark}{4\,200\,000\ \checkmark} \times 100$$

= 15,4%☑ een deel korrek

3

4.1.2 Gemiddelde voorraadomsetsnelheid

$$\frac{2\,625\,000\ \checkmark}{½\ \checkmark\ (150\,000 + 240\,000)\ \checkmark}$$

195 000 2 punte

= 13,5 keer☑ een deel korrek

4

4.1.3 Gemiddelde debiteure-invorderingstermyn

415 000 3 punte

$$\frac{½\checkmark\ (380\,000\checkmark + 450\,000\checkmark)}{2\,730\,000\checkmark} \times \frac{365}{1}$$

= 55,5 dae☑ een deel korrek

5

4.2 Lewer kommentaar oor die winslagopslagpersentasie. Was die strategie om die winsopslagpersentasie te verminder, suksesvol? Haal syfers aan.

Verduideliking ✓✓ Bedrae✓

Die strategie was nie suksesvol nie omdat ….
Alhoewel verkope vermeerder het tot R4 200 000, het die bruto wins dieselfde by R1 575 000 gebly./Bruto winspersentasie op verkope het gedaal van 43% na 38%.

3

4.3 **Lewer kommentaar op die winsgewendheid van die besigheid vir die finansiële jaar. Haal TWEE finansiële aanwysers met syfers aan om jou antwoord te staaf.**

Finansiële aanwysers met syfers ✓ ✓

Bedryfsuitgawes op verkope verminder van 19,5% tot 15,7% (met 3,8%)
Bedryfswins op verkope vermeerder van 17% tot 22% (met 5%)
Netto wins op verkope vermeerder van 14,2% tot 18% (met 3,8%)

Kommentaar ✓✓ (deelpunte vir gedeeltelike/onduidelike antwoord)

Alhoewel die bruto winspersentasie dieselfde gebly het, het beter beheer oor uitgawes gelei tot 'n algehele verbetering in die winsgewendheid.

4

4.4 **Verduidelik waarom die boekhouer bekommerd is oor die beheer/bestuur van debiteure en gee syfers om sy kommer te ondersteun. Stel DRIE beheermaatreëls voor wat die besigheid kan implementeer om die invordering van debiteure te verbeter.**

Verduideliking ✓✓ met syfers✓

Debiteure neem langer om hul skuld te betaal. Verlede jaar het hulle 52,3 dae geneem en dié jaar neem hul langer, d.i. 55,5 dae. Heeltemal te lank volgens die krediettermyn van 1 maand. sien 4.1.3

Enige DRIE ✓ ✓ ✓

- Bied aansporings, soos korting/afslag, aan.
- Monitor hul rekeninge en moenie verdere krediet toestaan indien betaling nie ontvang is nie.
- Hef meer rente.
- Stuur aanmanings, selfs sms'e.

6

TOTALE PUNTE
25

Kopiereg voorbehou